

'משמשי' עבודה זרה' [ועיין ברשב"א בתורת הבית הקצר (בית א שער ב) ותבואות שור בסימן י' שמפורש בדבריהם שבכה"ג הוי משמשי עבודה זרה], ואם כן השער שנחתך על ידי הסכין נאסר, כיון שנחתך ע"י סכין של משמשי עבודה זרה, כשם שאדם שחתך בשר עם סכין של עבודה זרה, ועי"ז הכשיר את הבשר לאכילה - נאסר הבשר, והדין תלוי אם כן במחלוקת הראשונים הנ"ל האם מועיל להוליך הנאה לים המלח.

ובגדר איסור זה של הנאה מדבר שנוצר ע"י משמשי עבודה זרה עיין בשערי יושר שער ג' פרק כ"ו שהאריך לבאר את גדר הענין, דמחז האיסור הוא דאורייתא, ומאידך מועיל הולכה לים המלח [היינו לדעת הרשב"א], עיי"ש בדבריו הנפלאים.

המציאות כבתי התיפלה

ונתאר את המציאות בבתי התיפלה. בבית הע"ז קונים הרבה סכינים, ובשנים האחרונות לצורך הבריאות והנקיות יש תער חד פעמי לכל מתגלת. ולכן כשהמתגלחים מגיעים לאזור בו נעשית התגלחת, הם מקבלים סכין תער שאיתו הם הולכים למקום הגילוח, וכשמגיע התור שלהם הם נותנים את התער לספר, ואז הספר מכניס את התער לתוך הידית הקבועה שלו ומגלח. אחרי הגילוח לא משתמשים עם הסכין לעוד שימוש.

והנה מכיון שהסכינים קנויים ע"י בית הע"ז לצורך גילוח של ע"ז, פשוט וברור שהם עומדים לתשמיש הזה של גילוח של עבודה לע"ז, ולכן מיד עם הגילוח הם מקבלים שם של משמשי ע"ז, כדקיימא לן [ע"ז נ"א ע"ב] משמשי ע"ז נאסרים משנעשו בהם עבודה. [יסוד איסור משמשי ע"ז נלמד שם מהפסוק 'אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים', והגמ' דורשת שזה מיירי במשמשי ע"ז, ובגלל שבפסוק כתוב 'אשר עבדו' לומדים משמשי עבודה זרה של גוי לא נאסר עד שיעבוד בזה, כי האיסור חל ע"י פעולת העבודה ולא ע"י ההקצאה].

גם כלי חד פעמי נאסר מדין משמשי ע"ז [ומלכד זאת ירית הסכין אינה חד פעמית]

ובפשטות אפילו אם משתמשים בסכין חד פעמי, בכ"ז הסכין מקבלת שם של משמשי עבודה זרה, כי הרי אין חסרון מצד עצם הכלי, ומצד הכלי הוא ראוי לעוד שימוש, ורק מצד נקיות לא משתמשים שימוש חוזר. ועיין בספר מילה שלימה על הלכות מילה (עמ' תט"ו) שכתב בשם מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל, וכן יבלחטו"א הג"ר שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א, שסכין חד פעמי שהשתמשו בו למילה, יש לו דין תשמישי מצוה ואין לזלזל בו. מלבד זאת, מכיון שאי אפשר לעשות הפעולה בלי הידית של הסכין, והידית של הסכין קבועה, בוודאי הנאה בפועל מגיעה גם ממשמשי שהוא משמשי קבוע.

האם יש השבחה בפעולת גזיזת השיער

והנה בגמרא התבאר שדבר שאינו השבחה אלא קלקול אין איסור לעשות בסכין של עבודה זרה, ועל כן שחיטת בהמה שאינה מסוכנת מותר לשחוט עם סכין של עבודה זרה, ובטעם הדבר ששחיטת בהמה בריאה נחשבת קלקול כתב רש"י "מקלקל הוא - ואין זו הנאה שבחייה היו דמיה מרובין מלאחר שחיטה, שבחייה היא עומדת לג' דברים - לגדל ולדות, ולחרישה, ולאכילה".

מבואר מדבריו שהשאלה אם הפעולה נחשבת קלקול או תיקון - תלויה אם יש ריוח ממוני או לא, וכן מפורש ביראים סימן רעד [זפוס ישן - קב] "והיא דחולין לא קשיא דלענין עבודת כוכבים דכתיב לא ידבק בידך מאומה ריוח ממוני יותר הקפידה תורה ומאחר שפחתו דמיו בשחיטה לא דבק והיינו דתנן לענין עובד כוכבים בפ' כל הצלמים [מ"ט ב'] יוליך הנאה לים המלח".

והנה בנידון דידן הרי הספ"ר שהוא נציג של הטמפל עושה את התספורת, וברגע ההסתפרות - השיער עובר מרשותו של המסתפר לרשות הטמפל, וממילא לספר בתור נציג הטמפל, פשוט וברור שיש בפעולת התגלחת תיקון, שהרי לפני התגלחת השיער היה על ראש המתגלח, ולא היה רכוש הטמפל, ורק ע"י ההסתפרות השיער עובר לרשות משלחי הספרים ויש להם מזה רווח גדול, ועל כן פשוט שלמי שמשתמש במשמשי עבודה זרה, היינו הטמפל, יש הנאה גדולה בתספורת [ועיין עוד חזו"א נט, יד].

וגם לולא זה כיון שראינו שהעיקר תלוי אם יש ריוח ממוני, ובזה תלוי הנידון אם הפעולה נחשבת מקלקל או מתקן, הרי נראה פשוט שכל השוויות של השער של אישה שבאה להתגלח בטמפל לפני הגילוח כמעט אין לו שום ערך ממוני, כי כל עוד שזה עדיין חלק מגופה אי אפשר למכור את זה, משא"כ עם הגילוח הוא כולו מטלטלין שעומדת למכירה והוי שווה כסף ויש להאריך עוד בזה ואכ"מ.

החפץ נאסר לכל אדם

והנה בירושלמי [ערלה גב] שהובא בראשונים בסוגיא בעבודה זרה דף מ"ט ובפוסקים התבאר שאיסור זה של דבר שיוצר ע"י עבודה זרה אינו דוקא למי שיצר את החפץ, אלא לכל אדם אחר שקנה ממנו, ואם כן גם בנידון דידן אפילו שקונים את השיער מאדם אחר עדיין לא פקע ממנו איסורו.

נמשך החיזוק באר"ב:

מתוך דברי הגאון הגדול אליהו רב וואכטפויגל שליט"א, ראש ישיבת ס. פולסברג

בדברים שנשא בבית מדרש גבוה בב' כסלו, לרגל יום הירציי"ט של מרן הגר"א קוטלר זצוק"ל ואביו מרן המשגיח הג"ר נתן וואכטפויגל זצוק"ל.

"היום יש דברים שצריכים תיקון, יש שאלות ממש חמורות שהועלו, ממש חמורות, יש הרבה אוסרים, שאלות ממש חמורות, שאלות של יהרג ואל יעבור, מהג' חמורות!! בודאי יש כאלו שיש להם מקורות להקל, אבל העולם ניגש לענין זה כאילו אין כאן שאלה! עם לייכטקייט [קלות ראש], עושים ספק ככה וספק ספיקא ככה... אבל זו שאלה חמורה!. הם מתייחסים לזה כאילו אין כאן בכלל נושא שצריכים לדבר עליו. אם זה היה נושא אחר, לא היתה כזו גישה. מעצם הקלות, מהתשובות בענין זה של המתירים, מהאיכות של הדברים, מזה לכך אפשר ללמוד כמה זו כאמת שאלה חמורה!".

העולה להלכה

- ולפי זה נראה בפשטות שגם בלי איסור התקרבות אסור ליהנות מהשיער כמו שהוא.
- ולתבו"ש סימן י' הוא איסור דאורייתא, וכן כתב שם בשם רוב הפוסקים, [וכן מוכח ממנה ראשונים בפסחים כ"ז וכן פשטות תוס' פסחים ע"ה, אולם פשטות הרא"ש פרק קמא דחולין דהוא דרבנן].
- ולדעת הרמב"ם והשו"ע אין לו תקנה כלל, ולרשב"א והתבו"ש יכול להשליך הנאה לים המלח. [אולם יעו"ש בתבו"ש (סימן י') שכתב "ונראה לי דוקא זה כשהיה אפשר לו ליקח סכין אחרת ולקח את זה, שאז לא נהנה יותר מכדי שכן סכין, אבל אם לא היה סכין אלא זה אם כן הנאתו מרובה, וצריך להשליך מה ששוחה עתה יותר מבחייה בהיותה מסוכנת, שזו היא הנאת הסכין", וכן הוא בנידון דידן, שהרי מטרת התספורת היא העבודה לאילל, וחשיב לאין סכין אחרת, שהרי רק לשם זה חותכים שם השערות, וא"כ לא סגי להשליך הנאת סכין אלא הרבה יותר מכך, ויש לדון מה השיעור המדויק בזה בנידונינו].

נשמח לשמוע חוות דעתם של ציבור הקוראים בסוגיא זו, נדגיש כי איננו באים לקבוע מסמרות, רק להציג מה שנראה בפשטות בסוגיא זו, שאף הסכימו לכל עניין זה כמה וכמה ת"ח מופלגים, שהשיער אסור גם בלי עניין התקרבות. (אולם בפועל הרי ודאי איסור תקרבות חמור בהרבה וכבר הכריעו גדולי ישראל שהשיער אסור מדין תקרבות עבודה זרה).